

Justiitsminister Raivo Aeg 25. jaanuaril 2020 vanglateenistuse 101. aastapäeval Jõhvi kontserdimajas

Austatud vanglateenistuse töötajad, head kolleegid, daamid ja härrad!

Mul on hea meel tervitada teid kõiki täna siin Eesti vanglateenistuse 101. aastapäeval!

22. jaanuaril 1919, kui Vabadussõda alles käis, asutas Eesti Ajutine Valitsus kohtuministeeriumi juurde Vangimajade Peavalitsuse, millele allutati kõik vanglad. Sel päeval hakkas maksma Ajutise Valitsuse poolt kehtestatud „Wangimajade walitsuskord“ ja seepärast tähistamegi me seda päeva Eesti vanglasüsteemi sünnipäevana nüüd juba saja esimest korda.

Loomulikult on kogu Eesti vanglasüsteem ja vanglateenistus nende aastate jooksul tundmatuseni muutunud. Uued pole mitte ainult vanglad, kus te töötate; uued on ka karistussüsteemi eesmärgid ja karistuspoliitika põhimõtted.

Möödunud aastal, kõigest mõni kuu tagasi kiitis valitsus heaks kriminaalpoliitika põhisuunad aastani 2030. Selle dokumendi kohaselt on karistussüsteemi eesmärk toetada õiguskuulekat eluviisi ja tagada seeläbi kindlustunne, et meie ühiskonna väärtustel põhinevad normid rakendatakse ellu, rikkumistele reageeritakse ja konfliktid lahendatakse õiglaselt.

Vangistuses viibimise aeg peab ka edaspidi vähenema, suurenema aga peab kogukondlike karistuste, sealhulgas elektroonilise järelevalve ning avavangla osakaal. Sellega toetatakse õigusrikkujate õiguskuulekat elu ja valmistatakse kinnipeetavaid vabanemiseks paremini ette.

Vangla ja kriminaalhoolduse töös tuleb veelgi rohkem keskenduda taasühiskonnastamisele ja kinnipeetavate inimväärikale kohtlemisele. Samuti tuleb tagada sõltlaste ja vaimse tervise häiretega õigusrikkujate ravi ja nõustamine, mis tuleb muuta karistuse lahutamatuks osaks.

Kõigi nende tähtsate eesmärkide ja põhimõtete juurde, mis valitsus on järgmiseks kümnendiks heaks kiitnud, tahan ma omalt poolt öelda, et me ei peaks vastandama karmi ja leebet kriminaalpoliitikat. Me ei peaks seadma eesmärgiks karistuse karmust ega leebust, sest kumbki neist tunnustest pole see, mida eesmärgiks seada ja mille poole püüelda. Karistus peab olema tõhus. Karistus peab olema sobiv ja vajalik. Meie eesmärk peab olema kuritegevuse vähendamine ja õiguskuuleka käitumise suurendamine ja karistus on vahend selle saavutamiseks. Mõnikord on selle eesmärgi saavutamiseks vaja karistusi karmistada, mõnikord hoopis leevendada ja mõnikord võib-olla pole üldse karistuste karmistamisest ega leevendamisest abi, vaid tuleb kasutada hoopis muid vahendeid.

Väga tähtis on ka see, et riik säilitaks kuritegeliku käitumise suhtes moraalse üleoleku. Õigusriigis tagatakse see kahtlustatava, süüdistatava ja süüdimõistetud inimväärselt

kohtlemisega ja tema põhiõiguste tagamisega. Riik ei tohi langeda kurjategija tasemele ka siis, kui kannatanu õiglustunne nõuab kättemaksu hammas hamba vastu. Ainult nii saame ma kurjategijale näidata, et kuritegu on vale ja karistus on õige. Vastasel juhul asendame lihtsalt ühe kurja teise kurjaga.

Head kolleegid!

Kui ma ajaloo meenutamisega alustasin, siis lubage mul sellega ka lõpetada.

2. juulil 1920 kiideti Eestis esmakordselt heaks seadus, mis lubas vanglakaristust mõista ka tingimisi. See tähendas väga suurt muudatust. Vanglakaristuse saanud kurjategijat ei pandud enam ilmtingimata vangi, vaid ta võis mõnel juhul kanda oma karistust ka vabaduses olles.

Eialgu tegelesid selliste kurjategijatega kohtud ja politsei, peagi aga moodustati vangide hooldamise seltsid, mille töö põhimõtted sarnanesid tänapäevase kriminaalhooldusega. Seega võime täie õigusega öelda, et tänavu möödub 100 aastat Eesti kriminaalhoolduse sünnist ja seetõttu tahan ma tänasel pidupäeval eraldi tänu avaldada just meie tublidele kriminaalhooldajatele.

Kui me pilgu veidi lähemale ajalukku pöörame, siis näeme, et vangide ja kriminaalhooldusaluste arv on sellel sajandil väga jõudsalt ja kiiresti vähenenud. Kui veel kümme aastat tagasi oli Eestis üle 8000 kriminaalhooldusaluse, siis nüüd on see arv üle poole väiksem: 4085. Vangide ja kriminaalhooldusaluste arvu vähenemisse on suure panuse andnud ka kriminaalhooldajad.

Kriminaalhooldaja töö on erialaliselt keeruline. See on pingeline ja vahel ka lausa ohtlik töö. Tänavu õnnestus meil küll kriminaalhooldajate palka veidi vääriskamale tasemele tõsta, kuid ma pean tunnustama, et alati pole palk selle nõudliku ja pingelise töö eest jõudnud ajaga sammu pidada. Seepärast kinnitan, et kriminaalhooldajate ja ka kogu vanglateenistuse palgaprobleemid on minu töölaual esimeste seas ka edaspidi.

Selle lubaduse saatel tahan ma teid kõiki tänada tubli töö eest! Tänan teid, et te olete aidanud meie ühiskonda turvalisemaks ja paremaks muuta. See on suur ja ühiskonnale väga tähtis töö, mida te iga päev teete.

Soovin teile kõigile toredat pidu ja jõudu järgnevateks tööpäevadeks!